

V Bruseli 15. novembra 2024
(OR. en)

15562/24

EMPL 566
SOC 829
EDUC 417
ECOFIN 1285
COMPET 1117
DIGIT 234
ENV 1119

POZNÁMKA

Od: Predsedníctvo
Komu: Výbor stálych predstaviteľov/Rada
Predmet: Európsky semester 2025: Priority v oblasti zamestnanosti a sociálnej politiky
– *diskusia o smerovaní*

Delegáciám v prílohe zasielame orientačnú poznámku predsedníctva na uvedenú tému na účely diskusie o smerovaní na zasadnutí Rady pre zamestnanosť, sociálnu politiku, zdravie a spotrebiteľské záležitosti 2. decembra 2024.

Európsky semester 2025: Priority v oblasti zamestnanosti a sociálnej politiky

diskusia o smerovaní

Ministri sa vyzývajú, aby sa podelili o svoje názory na budúce priority v oblasti politiky zamestnanosti a sociálnej politiky na úrovni EÚ. Komplexné a výhľadové správy, ako aj príslušné dokumenty uverejnené v posledných rokoch poskytli cenné vstupy do tejto diskusie, a preto sa v tomto oznámení zdôrazňujú kľúčové posolstvá niektorých z týchto správ a dokumentov.

Ročný cyklus európskeho semestra sa zvyčajne začína v novembri, keď Európska komisia predkladá jesenný balík európskeho semestra vrátane spoločnej správy o zamestnanosti v oblasti politik trhu práce, zručností a sociálnej politiky. V jesennom balíku sa stanovujú všeobecné priority v oblasti hospodárstva, zamestnanosti a sociálnej oblasti a členským štátom sa v ňom poskytujú politické usmernenia pre nasledujúci cyklus. Pokiaľ ide o cyklus semestra 2025, Komisia sa z dôvodu inštitucionálnej zmeny rozhodla uverejniť jesenný balík neskôr ako zvyčajne a v dvoch fázach: časti balíka týkajúce sa fiškálnej politiky na konci novembra a zostávajúce časti, vrátane častí súvisiacich so zamestnanosťou a sociálnou oblasťou, keď sa nová Komisia ujme funkcie. Tento rok sa preto na decembrovom zasadnutí Rady pre zamestnanosť, sociálnu politiku, zdravie a spotrebiteľské záležitosti (ďalej len: „Rada EPSCO“) nepredkladá jesenný balík.

V správe¹ skupiny na vysokej úrovni pre budúcnosť sociálnej ochrany a sociálneho štátu v EÚ (ďalej len: „skupina na vysokej úrovni“), ktorá bola uverejnená vo februári 2023, sa analyzovali očakávané vplyvy kľúčových megatrendov na sociálnu ochranu a sociálny štát. Skupina na vysokej úrovni zdôraznila, že na naše spoločnosti, hospodárstva a trhy práce majú vplyv viaceré globálne megatrendy. Identifikovali sa najmä demografické zmeny, zmeny vo svete práce, zmena klímy a zelená transformácia a ich vplyv sa preskúmal v rámci celoživotnej perspektívy. V správe sa zdôraznilo, že pre minimalizáciu sociálnych rizík a zmiernenie hospodárskych ťažkostí má význam inkluzívny a spravodlivý sociálny štát a súčasne je potrebné podporovať hospodársky rast a blahobyt jednotlivcov. Podľa skupiny na vysokej úrovni by moderné sociálne štáty mali poskytovať silnú ochranu proti hospodárskym šokom a mali by investovať do „odrazových mostíkov“, ktoré ľuďom pomôžu prekonať kritické obdobia v priebehu ich života. Vzhľadom na to, že neexistujú žiadne univerzálne riešenia, obsahovala správa zoznam 21 odporúčaní vo viacerých oblastiach politiky, v ktorých sa členské štáty nabádali v prvom rade k tomu, aby modernizovali a posilnili svoje sociálne štáty.

Výbor pre zamestnanosť (ďalej len: „výbor EMCO“) a Výbor pre sociálnu ochranu (ďalej len: „výbor SPC“) vypracovali vo februári 2024 stanovisko² na tému Budúce politické priority Únie týkajúce sa Európskeho piliera sociálnych práv, ktoré ministri EPSCO schválili na svojom zasadnutí v marci 2024. V stanovisku sa zdôraznilo, že od vyhlásenia sociálneho piliera v roku 2017 sa schválili mnohé iniciatívy EÚ, a to prijatím odporúčaní Rady a iných nezáväzných nástrojov, ktoré sú vhodnými a účinnými pomôckami na poskytovanie usmernení členským štátom v príslušných oblastiach politiky, ako aj prostredníctvom právne záväzných smerníc a nariadení EÚ, ktoré majú priamejší vplyv na vnútroštátne právne predpisy. V stanovisku sa tiež uvádza, že vysoký počet iniciatív EÚ dohodnutých od roku 2017 si vyžaduje ďalšiu transpozíciu a primerané vykonávanie a že je potrebné monitorovať ich účinnosť vzhľadom na rýchlo sa meniace hospodárstva a spoločnosti a zároveň sa zamerať na zníženie administratívneho zaťaženia.

¹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=88&eventsId=2057&furtherEvents=yes&langId=en>
² 7635/24.

V správe Enrica Lettu s názvom Oveľa viac než len trh³ uverejnenej v apríli 2024 sa vyzdvihla potreba posilniť sociálny rozmer jednotného trhu prostredníctvom zabezpečenia sociálnej spravodlivosti a súdržnosti. V správe sa uvádza, že na to, aby bol jednotný trh skutočne úspešný a sociálne udržateľný, by sa mali dosiahnuť tri kľúčové ciele, a to: i) rozšírenie výhod súvisiacich s prácou na väčší počet ľudí, ii) zabránenie pretekom o dosiahnutie najnižšej úrovne, ako aj iii) zachovanie a konsolidácia európskeho trhového hospodárstva.

V správe Maria Draghiho s názvom Budúcnosť európskej konkurencieschopnosti⁴ uverejnenej v septembri 2024 sa zdôraznilo, že úspech zelenej a digitálnej transformácie závisí od toho, či bude prebiehať sociálne spravodlivým spôsobom, pričom je potrebné venovať pozornosť zaisteniu kvalitných pracovných miest a zabezpečeniu dostatočného počtu kvalifikovaných pracovníkov na ich vykonávanie. Vzhľadom na existujúci nedostatok pracovných miest aj zručností má zásadný význam získavanie nových zručností a zvyšovanie úrovne zručností pracovnej sily EÚ. Pokiaľ ide o nový legislatívny cyklus, v správe sa vyzýva na úplné prehodnotenie politík EÚ týkajúcich sa zručností vrátane posilnenia koordinácie a lepšieho zapojenia sociálnych partnerov do navrhovania politík v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy.

³ <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>

⁴ https://commission.europa.eu/topics/strengthening-european-competitiveness/eu-competitiveness-looking-ahead_en#paragraph_47059

V správe s názvom Vývoj v oblasti zamestnanosti a sociálnej situácie v Európe⁵ uverejnenej v septembri 2024 predstavila Európska komisia hlavný hospodársky vývoj, vývoj na trhu práce a sociálny vývoj, zhodnotila sociálno-ekonomickú konvergenciu v EÚ a analyzovala úlohu sociálnych investícií. Zdôraznila, že v kontexte širokej hospodárskej stagnácie v roku 2023 boli trhy práce naďalej pozoruhodne odolné a výsledky v sociálnej oblasti vykazovali určité známky zlepšenia. Hospodársky rast v EÚ zaostával v roku 2023 za inými vyspelými ekonomikami a inflácia sa od druhej polovice roka 2021 zvyšuje. Pokiaľ ide o hlavné ciele Únie na rok 2030, v správe sa uvádza, že i) miera zamestnanosti v EÚ dosiahla rekordnú úroveň 75,3 %, zatiaľ čo miera nezamestnanosti sa mierne znížila. Spoločnosti zaznamenali nedostatok pracovných síl a zručností a počet voľných pracovných miest bol i naďalej rekordne vysoký. ii) Účasť dospelých na vzdelávaní a odbornej príprave zostala výrazne pod cieľovou hodnotou EÚ. V roku 2022 sa na činnostiach vzdelávania alebo odbornej prípravy zúčastnilo 46,6 % ľudí vo veku 25 – 64 rokov, čo je okrem iného spôsobené ťažkosťami pri prístupe ku kvalitným kurzom odbornej prípravy, prekrývaním s inými povinnosťami, finančnými prekážkami alebo neochotou potenciálnych účastníkov. iii) Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia sa v roku 2023 mierne znížila na 21,4 %, ale v niektorých zraniteľných skupinách zostala vysoká, pričom príjmová nerovnosť zostala vo všeobecnosti stabilná, zatiaľ čo miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie sa zvýšila. V správe sa uvádza, že za posledné desaťročie sa viaceré hospodárske výsledky, výsledky na trhu práce a sociálne výsledky v rámci EÚ k sebe priblížili, ale rozdiely medzi členskými štátmi zostávajú značné. V správe sa zdôrazňuje aj úloha sociálnych investícií a význam reforiem a investícií v kľúčových oblastiach, akými sú zvyšovanie úrovne zručností a získavanie nových zručností, celoživotné vzdelávanie, aktívne politiky trhu práce, politiky v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, ktoré možno okrem iného doplniť aj vyššími investíciami do cenovo dostupného bývania a sociálnej ochrany.

⁵ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8641&>

Pokiaľ ide o budúce iniciatívy na úrovni EÚ, zvýšené ambície Komisie v tejto oblasti zdôrazňuje aj návrh zvolenej predsedníčky Komisie von der Leyenovej, aby sa vymenoval výkonný podpredseda zodpovedný okrem iného za ľudí a zručnosti a skutočnosť, že zamestnanosťou, sociálnymi politikami a rovnosťou sa bude zaoberať niekoľko ďalších komisárov. V záujme dosiahnutia hlavných cieľov EÚ do roku 2030 v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby pripravuje Komisia nový akčný plán na vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv, ktorý sa má predložiť v roku 2025. K dosiahnutiu hlavných cieľov EÚ majú prispieť ďalšie nové iniciatívy, ako napríklad plán pre kvalitné pracovné miesta, nový pakt pre európsky sociálny dialóg, stratégia EÚ v oblasti boja proti chudobe a európsky plán pre cenovo dostupné bývanie.

V súvislosti s oblasťami politik Rady EPSCO by sa mali zdôrazniť dva kľúčové výsledky týkajúce sa európskeho semestra. Po prvé, od vyhlásenia Európskeho piliera sociálnych práv v roku 2017 sa jeho monitorovanie začlenilo do európskeho semestra, a to najmä zosúladením usmernení pre politiky zamestnanosti s jeho zásadami. Toto monitorovanie sa vykonáva prostredníctvom spoločnej správy o zamestnanosti s využitím sociálneho prehľadu. Po druhé, v tejto súvislosti a s cieľom posilniť sociálny rozmer európskeho semestra a úlohu Rady EPSCO v ročných cykloch zahŕňal cyklus európskeho semestra 2024 na pilotnom základe analýzu sociálnej konvergenzie založenú na prvkoch rámca sociálnej konvergenzie (ďalej len „SCF“)

Práca na SCF sa začala v nadväznosti na iniciatívu Belgicka a Španielska predloženú na zasadnutí Rady EPSCO v októbri 2021 s cieľom zaviesť „postup pri sociálnej nerovnováhe“. V súlade s mandátmi získanými od francúzskeho, českého a švédskeho predsedníctva sa výbor EMCO a výbor SPC tejto iniciatíve dôkladne venovali. Po prvý raz vo svojom stanovisku zo 16. mája 2022⁶ výbor EMCO a výbor SPC zdôraznili potrebu ďalšej koncepcnej a analytickej práce na kľúčových aspektoch tejto iniciatívy, pričom poznamenali, že členské štáty sa nezhodujú v tom, či môže mať nejakú pridanú hodnotu. V tejto súvislosti vykonala osobitná pracovná skupina výboru EMCO a výboru SPC ďalšiu technickú prácu, do ktorej sa dobrovoľne zapojilo 21 členských štátov a Komisia. V období od septembra 2022 do mája 2023 preskúmala uvedená pracovná skupina možný návrh a metodiku „rámca sociálnej konvergenencie“ a vypracovala správu. Výbor EMCO a výbor SPC po preskúmaní tejto správy vypracovali a schválili kľúčové posolstvá týkajúce sa zavedenia rámca sociálnej konvergenencie do európskeho semestra. Uznala sa v nich rôzna miera podpory a neistoty v jednotlivých členských štátoch. Kľúčové posolstvá⁷ sa ministrom predložili na zasadnutí Rady EPSCO v júni 2023 a Rada ich vzala na vedomie. Do cyklu európskeho semestra 2024, konkrétne do návrhu Komisie na spoločnú správu o zamestnanosti na rok 2024 uverejneného v novembri 2023, zahrnula Komisia dôkladnejšiu analýzu jednotlivých krajín týkajúcu sa potenciálnych rizík pre vzostupnú sociálnu konvergenciu na základe prvkov rámca sociálnej konvergenencie opísaných v kľúčových posolstvách výboru EMCO a výboru SPC. Nedostatočný konsenzus medzi členskými štátmi, pokiaľ ide o uvedený návrh Komisie, vzala Rada vo svojich súvisiacich záveroch⁸ na vedomie a vyzvala Výbor pre zamestnanosť a Výbor pre sociálnu ochranu, aby posúdili vplyv pilotnej analýzy vzostupnej sociálnej konvergenencie na základe prvkov rámca sociálnej konvergenencie vrátane pridanej hodnoty a možného administratívneho zaťaženia. Rada okrem toho vyzvala výbor EMCO a výbor SPC, aby posúdili jeho vplyv vrátane pridanej hodnoty a možného administratívneho zaťaženia.

⁶ 9222/22.

⁷ 9481/23 a ADD1.

⁸ 7665/24.

Súbežne s cyklom semestra 2024 sa Rada a Európsky parlament v dôsledku preskúmania správy hospodárskych záležitostí EÚ dohodli, že do nového nariadenia 2024/1263 zahrnú medzi nástroje, ktoré má Komisia k dispozícii na monitorovanie usmernení pre politiky zamestnanosti a vykonávanie zásad sociálneho piliera, aj *rámec na identifikáciu rizík pre sociálnu konvergenciu*.

Výbor EMCO a výbor SPC vykonali v období od septembra do novembra 2024 posúdenie a hlavné zistenia predložili v poznámke určenej ministrom Rady EPSCO⁹, v ktorej zdôraznili skúsenosti, rozdiely v pozíciách členských štátov a úpravy potrebné na zlepšenie SCF (napr. pokiaľ ide o metodiku, ukazovatele, postup atď.) V poznámke sa tiež uvádza, že hoci niektoré členské štáty vnímali prínos rámca sociálnej konvergenencie, ktorý sa v cykle 2024 vykonával na pilotnom základe, iné štáty majú v porovnaní s predchádzajúcou praxou pochybnosti o pridanej hodnote a konečnom účele rámca.

Ministri sa v tejto súvislosti vyzývajú, aby si vymenili názory na tieto otázky:

- 1. Ak zohľadníme uvedené trendy, analýzy a návrhy, aké priority by ste stanovili na roky 2024 – 2029 vzhľadom na pripravovaný nový Akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv?*
- 2. Súhlasíte na základe vašich skúseností súvisiacich s pilotným vykonávaním SCF a vzhľadom na poznámku Výboru pre zamestnanosť a Výboru pre sociálnu ochranu s tým, že po ukončení pilotnej fázy je potrebné zlepšiť analýzy vzostupnej sociálnej konvergenencie na základe prvkov SCF? Ak áno, ktoré prvky analýz by sa mali zlepšiť vzhľadom na budúce cykly európskeho semestra?*

⁹ 15563/24.